

EXCURSIÓ

À LAS

MONTANYAS Y EX-MONASTIR DE CARDÓ (TORTOSA).

11 AGOST 1884 .

Assistencia dels Srs. García Robles y l' infrascrit.

Per segona vegada y obligat per una afecció á la gola, vaig tindre d' anar á pendre las ayguas medicinals de Cardó, punt que havia visitat feya sis anys, y del qué allavors vaig fer ja una ressenya. (1)

Res puch anyadir á lo manifestat en la *Memoria* de ma primera excursió, referent á las impressions que reb lo visitant al esser en aquells llocs ; mes al present m' e referiré á alguns actes particulars de la segona estada, y si contribueixo per aquet senzill medi á fer que sian visitadas las oblidadas encontradas del Ebre, estaré molt satisfet, puix crech que d' utilitat es dirigir la atenció de la CATALANISTA envers una part de nostra terra, que 's ben poch coneguda.

(1) Vegis lo Volúm III d' aquestas *Memorias* plana 234.

Comenso donchs ma descripció.

L' establiment. Allí ahont feya sis anys havia deixat un edifici ruinós, en que no s' hi trobava cap condició acceptable pera poguer viure ab un poch de comoditat, vaig trobarhi, conservant la antiga forma, un establiment, que si no hi há lo luxo de certas casas de banys, està dotat de tot lo necessari pera poguer passarhi 'l temps que 's proposa lo viatger.

L' establiment, propiament dit, ha transformat l' antich convent, y 's troba augmentat en varias obras; conta ab quartos pera estada, menjadors, saló de concerts y de ball, saló de tertulia, etc., etc.

La part curativa, baix la direcció del inteligent facultatiu Sr. Sacanella, té banys, pulverisadors, botiquín, etc.

Aixís que, deixant apart la incomoditat del viatge ab carril, hora y mitja de carruatge, y tres ó quatre horas de matxo, al trobarse dins l' establiment s' està bé y 's fa agradable 'l viurehi.

La benedicció de la iglesia.—Es natural que en un lloch ahont se troban reunidas tres ó quatrecentas personas, y que s' hi tingan facilitats pera cumplir ab las necessitats físicas y materials, hi hagi també facilitat pera cumplir las obligacions espirituals que deuen mereixer preferent atenció. Si be no faltava á Cardó una petita capella ahont s' hi resava la misa, que la podían ohir ab incomoditat 25 ó 30 personas, se pensá després en dotar l' Establiment d' una iglesia capás.

Ab motiu donchs de benehir la nova iglesia tingué lloch una festa típica, de que 'n guardaré sempre bon recort.

Fora l' Establiment hi havia un gran cobert y allí se pensá ferhi la capella de Nostra Senyora de Cardó. Prac-

ticárense las obras corresponents, se demaná permís al senyor Bisbe de Tortosa y 'l dia de St. Salvador fou lo designat pera celebrar la solemne cerimonia.

Era á punta de dia, quan los acorts d' una *banda militar*, que passá pels corredors, salas y salons del ex-monastir, feren despertar als que encara descansavan.

Dita *banda*, no era altra cosa que lo que en lo pais s' en diu *la musique de la Rasquera*, 'composta al igual que las músicas militars. Aquí las coblas dels pobles están organisadas com á orquesta, es dir ab violins, contrabaix y altres instruments de corda; allí no, tenen la verdadera organisació militar, y per cert que no deixa de oferir color y caràcter veure aquells homes ab calsa curta, lo mocador lligat al cap, lo gech curt, tocant majestuosament lo bombo, los indispensàbles platerets y lo redoblant, seguits de instruments de vent, y formant al estil militar, ab certa marcialitat que 'ls hi escau.

Mentres la musica tocava *Diana*, anava arrivant gent dels pobles del contorn, y dich del contorn, essent lo de més aprop de quatre ó cinch horas; pero s' ha de dir ab franquesa, aquella gent no tenen distancias. Hi havia familia que venia de set y vuit horas lluny, pera poguer assistir á la festa de Cardó. Homes, donas, criaturas, tot era bellugadissa y rotllos, en los que *per descansar* s' hi ballava lo *fandango* al compás del rasquejar d' una guitarra, tocada per un *tio* (allí tothom es *tio*), ab mocador al cap, calsas curtas y amplas, mitjas fins al tornell, y espadenyas ab betas de coloraynas.

Al fi, arribá la hora de la festa solemne, *La musique de*

la *Rasquera* obrí la marxa al compàs d'una *americana*, seguien la creu, los capellans, l'Ajuntament de Benifallet presidit per lo Ecxm. Sr. Gobernador de Tarragona, que 's trobava prenent las ayguas de Cardó, y tancant la comitiva la Guardia civil, ab armas y de gala.

Es difícil pintar la animació que presentavan en aquell moment los voltants de la que aviat seria la iglesia de Cardó.

Allí 's confonia la mantellina de la senyora ab lo mocador de la dona del poble, lo sombrero ab lo barret d'amplas alas del home del camp, lo chaqué y lo jech, los pantalons y las calsetas, al propi temps que 's destacavan de la munió, lo bonich bano de la senyoreta, ab lo instrument de musica, la creu y las bayonetas de la forsa pública.....

Tot era animació, musica, cridoria, alegria, es á dir, un conjunt bonich, agradable y de perpétuo recort. Se reunirian en dit punt unas trescentas ánimas.

Tot se pará; los capellans entonaren sos cants, se benehí la iglesia, y 's permeté la entrada al nou temple. Núbols d'encens s'enlayravan, donant agradable olor; los cants religiosos s'entonaren dintre aquell lloch; la Hostia consagrada, sostinguda per la má del ministre del Senyor, benehía als allí presents: en tant que la musica tocava la Marxa Real, y la guardia rendia las armas al Rey dels Reys, tot aquell poble s'agenollá davant del Criador. De tots sortia una pregaria dirigida á Deu, per que desde aquellas encontradas, poguessin tornar á véure á llurs benvolgudas familias, de que n'estavan tant separats....

Se terminá l'acte religiós. Hi havia un nou temple dedicat al Senyor. Desde aquell moment, lo que abans era

una dependència de la Casa, era la Casa de Deu... y sobre l' altar hi havia una imatge de Nostra Senyora del Carme, anomenada allí Ntra. Sra. de Cardó.

La excursió a la Creu de Santos.—Pochs son los banyistas que acudeixen al ex-monastir de Cardó, que no fassan la expedició a la *Creu de Santos*, pich lo mes elevat de la Cordillera de Cardó, estribació de la Pirenaica, y altura de 1200 y mes metros sobre 'l nivell del mar.

La primera vegada que vaig estar en l' establiment no vareig fer la excursió, puix á ben segur que á ferla una vegada no hi hauria tornat, mes desitjava coneixer la hermosa vista desde tanta altura, y per lo tant al organitzar-se la excursió hi prenguí part junt ab nostre consoci Sr. García Robles. Lo nombre d' expedicionaris era de vintitres.

A punta de dia nos reunirem los excursionistas als claustres del establiment. Aquella claror duptosa, y aquella atmósfera de la matinada, tan bonica, nos encoratjavan pera emprendre ab dalit la ascensió que anavam á portar á terme.

Del establiment fins á la font del Teixet, res digne hi ha de menció; desde aquet punt á la Creu de Santos comensa l' interès de la expedició.

Ja no hi ha camí, es precis anar pel dret; en mitj d' aquells rocams, la vegetació va desapareixent, la naturalesa 's troba salvatge, y en lloch de creure esser á Catalunya sembla que 'ns trobem en un país inhospitalari.

Lo viatge es pesat, mes, al ser á dalt, l' esperit se troba

soptat per la mes gran admiració. Quasi es impossible fer una descripció de tan grandió quadro. Se distingeixen terras de las quatre Provincias Catalanas, d' Aragó y Valencia. L' Ebre serpentejant fins que 's pert en la mar, que limita l' horizó per una part, y 'ls Pirineus tancant la vista per l' altre, veus aquí los inmensos límits del panorama.

Era qüestió de retornar, y 'l guía donà la senyal de marxa. Si difícil fou la pujada, mes ho siguié la baixada.

Sols me resta, pera acabar aquesta breu ressenya de dita excursió, que la *Catalanista* se préngui interés pera visitar aquellas notables encontradas ahont lo botànich, l' arqueólech y l' artista hi tenen ample y profitós camp d' estudi.

PERE COMPANYY Y FAGES.
